

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Epistola Amplissimi Viri J. B. Ant. Tinseau, SS. Theol. Doctoris, Canonici
Metropolitani, Promotoris Bisuntinæ Diœceseos, Academiæ
Vice-Cancellarii scripta ad Amicum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Leges Civiles statuunt rem judicatam pro veritate haberi; sed Canonica adeò veritatem in factis, & conscientiam puram & interiorem venerantur, ut non rarò gravissimum sit peccatum obedire rei judicatae, sicut statuit & decidit INNOCENTIUS III. Maximus Pontifex, in Cap. *Litteras*. EXTRA. De *Restitut. Spoliat.* Quod patet ex diversis aliis Canonibus, tam apud GREGORIUM, quam apud GRATIANUM editis; quia Ecclesia de internis & occultis etiam judicat, & melius est obedire Deo, quam hominibus.

JURIS CANONICI fundamenta & bases sunt veritas, charitas, & humilitas, Divinae virtutes, quae splendescere videntur in multis Decretalibus & Responsis Summorum Pontificum, Ecclesiae Patrum, Statutis Conciliorum, in quibus decidendi rationes singulari pietate & benignitate omnibus deteguntur: Sunt enim in Statu Civili & in Ecclesia Pastores optimi, non semetipsos regentes solum, sed CHRISTI gregem pascentes, aegrotum fanantes, infirmum consolantes, contractum alligantes, quod perierat quaerentes, non cum autoritate & potentia imperantes.

Plures tamen unitatem fidei non servarunt, charitatis, fraternitatis & pacis vincula dissolverunt ex superbia, & ut ait Apostolus TIMOTH. I. *A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium, volentes esse Legis Doctores; non intelligentes, neque quae loquuntur, neque de quibus affirmant.* Unicum inter multa superbiae exemplum de MARTINO LUTHERO referam, cujus furor & mentis impetus eò processit, ut *Juris Canonici Corpus* igne absumi jussit: frustra tamen; nam etiam Academiae quae ab unione fidei recesserunt *Jus Canonicum* legere & docere non desistunt, ressecantes tantummodò ea quae Neotericorum cupiditatibus inservire non possunt.

Quid desiderabilius in praesenti Orbis Christiani statu, quam Opus Tuum, in quo collegisti rerum originem, naturam, antiquitatem, species, causas, effectus, & ordinem; supposititia à veris, incerta à certis secernendo? Juris intima & profunda perscrutatus es; quod digito leviter tangunt alii, plenis manibus in Operibus Tuis colligasti: Veritatem in cordis mei sinceritate loquor; minus dico quam sentio. Noli ex humilitate Tua, aliquid mali, aliquid fraudis, adulatorium aliquid de ingenio meo injuriosè suspicari; id est, jam senescentem me, in aetate, cordis, & status mei dedecus, tanti criminis reum facitare. Bona Tua reticerem funditus, si Christianae humilitatis fama quae in Te est, non me moneret.

Amicorum Tuorum, Concivium, imò & Consanguineorum Tuorum, *Parisiis & Divione* amicitiam colui, praesertim D. D. GIBERTI, Doctrina & optimis moribus Viri praestantissimi, Eloquentiae Antecessoris, tunc temporis Parisiensis Universitatis Meritissimi Rectoris. Nemo nescit cordis Tui peculiare virtutes esse charitatem, Christianam humilitatem, pacificam vitae consuetudinem cum hilaritate & patientia. Haec bona in Scriptis Tuis, Te fortasse nec sciente, nec volente sciri, relucet; neque enim in Operibus Tuis, neque in Prospectu Expositionis Tuae, vel minimum quidem humanae Doctrinae tumoris vestigium inveni; *non ambulas in magnis, neque in mirabilibus suspectis*; cor optimum & spiritum rectum creavit in Te Deus, formaliter dico, non materialiter; charitas enim, humilitas, patientia, benignitas, scientia, omnia sunt dona Dei, ut notat Cardinalis BELLARMINUS in PSAL. L. v. 11. & ideò sudores & vitam Tuam, Ecclesiae Decretorum, Legumque Civilium Sanctitatem perlustrans, Dei gloriae dedicas & consecras, pro Fidelium institutione & aedificatione, & pro aberrantium conversione.

Tandem ne à fine & ab officio Epistolae recedam, humilis Viri testimonium libenter admitte. Faxit Deus ut diù iterumque meditationibus & studiis Tuis Respublica Christiana ditetur. Ea sunt Vota,

DOCTOR PERILLUSTRIS,

DIVIONE, die decima sexta Octobris
anno MDCCXXXIV.

Humillimi & obsequentissimi Tui
BRET DE ROMESTE,
Divionensis Universitatis Decani.

E P I S T O L A

AMPLISSIMI VIRI

J. B. ANT. TINSEAU,

S.S. Theol. Doctoris, Canonici Metropolitanus, Promotoris Bisuntinae Dioceseos,
Academiae Vice-Cancellarii scripta ad AMICUM.

DE magno Opere DOM. GIBERT quid sentires scire avebam plurimum: Tu me contra sententiam dicere jubes. Egone ut Censorem agam? idque apud Te, quo certius nemo sanctiusve pronuntiare poterat. Sed Tu quid imponas, vide: mihi enim, vel cum pudoris dispendio, parere certum est. De Authoris consilio paulò confidentius dicam; quoniam & Te meminisse ab ini-

tio

tio ^{indispen-} Nam cum ceteris ex prospectu utile Opus & commodum fore videretur, Tu etiam penè necessarium judicabas. Atqui non te fugit fuisse Viros doctrinâ, fide, industriâ præstantes, qui Canonum Disciplinam seu explanare Tironibus, seu foro accommodare procurarint: Mitto Pragmaticorum ingentem turbam, qui suprâ formulas, allegationes, glossasve, vix quicquam sapiunt; Neque de his sermo est qui singulare aliquod argumentum sibi constituere: Hos dico quibus eadem quæ D. GIBERTO sparta contigit, qui Scholastica Forensibus, Sacris Civilia, Vetera Novis conjungere, atque invicem conferre sunt aggressi; undè Canonica Scientiæ solidum quoddam & absolutum Corpus exurgeret: Ex his, inquam, neminem nosse videor, qui tantam argumenti amplitudinem vel mente plenius complecti, vel distinguere solertiùs, vel demùm tot comparatis undique certissimis firmissimisque subsidiis æquare, contenderet. Narro tibi fabulam? imò expertus testor. Cum occurrerent gravissimæ Quæstiones, & usus apud Nos quidem non infrequentis, contigit non semel duos tresve Autores adire, ex iis quorum celebre inprimis nomen, tractatio autem diffusissima censetur; piget dicere, frustratus recessi: vel nihil erat quod faceret ad propositum, vel hujusmodi ut pro nihilo jure haberes. Itane, summo ingenio, summâ eruditione Viros? Equidem nemo sanus negaverit: Et tamen homines illi erant laboris immensi, sed non semper labori par est auxilium: Quare nec vidisse soli omnia, nec omnem omninò diligentia industriæve palmam præripuisse existimandi sunt. Quid quod ad hæc Sacra plerique mentem afferunt haud satis præjudiciis vacuum? Ille Arrestis omnia conficere sperat: Alius ne nomen quidem eorum audire sustinet. Hic, augustiori Antiquitatis facie percussus abreptusque, Recentia & foro propiora fastidio carpit: Illi vetera omnia sordes aut tenebræ; nullam rem putat, nisi undè rem facere possit. Ineptissimi omnium, qui Gentis suæ moribus reliquum Orbem stare aut cadere jubent, peregrina vel contemptu transigunt, vel ignorantia deformant. Vidit hos scopulos D. GIBERTUS; vidit in iis effugiendis maximum sibi operæ pretium fore; atque ad hanc amissim exactum ab eo Opus, jam Primum Volumen suadet.

Facilis est & accurata methodus, Tironibus expedita, nec inutilis Veteranis. Juris principia affatim exequitur, planâ concinnâque serie deducit. Pragmaticum quidem dixeris; at non jejunum, neque aridum. Origines Legum & Canonum curiosâ sedulitate eruit; variam temporum Gentiumque Disciplinam eruditâ brevitate persequitur. Antiqua illustrat, præsentia docet, antiquata signat; utriusque studiosâ collatione lucem haud modicam affondit. Quæcunque sunt in universo Jure pulcherrima, atque ad ornandos Studiosorum animos conerunt, eorum nihil indictum fuit. Præcipua tamen ipsi Fori cura: quâ in parte summâ fide, ac penè incredibilem diligentia, expectationem omnem, quam editis pridem Operibus de se commoverat, planè superavit. Satis non erat omnium antè se Canonistarum labores evoluisse, & digessisse; etiam Consultissimos non Urbis solùm, sed & Provinciarum Viros assidue interrogavit, ne quid omissum quod scitu necessè esset, nevé secus positum, aut sine autoritate assertum argueretur. Igitur controversas quæstiones copiosè, obscuras perspicuè, ratas fideliter expendit: in congerendo impiger, in explicando sobers, ubertatem delectu temperat. Singularia etiam benè multa tractat, quæ tametsi ad praxim plurimum faciunt, vix alibi reperire sit. In adoptandis Sententiis quàm cautus ac moderatus sit, ex primo statim adpectuprehendes: Quippè cum Gens omnis Canonistarum in duas quasi Sectas scissa habeatur, alteri unum esse studium putant Ecclesiasticæ Jurisdictionis fines contrahendi, seu veriùs tollendi; alteram id contendere ut æquo latius pateat; ipse inter utramque tutus incedit; nemini præter fas addictus, insensulve, nihil cæco affectui, nihil pravis suspitionibus indulgens; quod jus & æquum est hoc tenere, & unicuique candidus impertiri studet. Non alienorum præcipites Centuræ, non verborum acerbitas, aut pronuntiandi audacia, stomachum movent. Ea ubique, seu disputandi, seu opinandi modestia, quam juvenum animis inspirari sedulo, atque ad exemplum proponi, è re publicâ esset: Scilicet his moribus, cum incerta fastu magis quàm rationibus autorari putantur, cum infirmos hominum sensus pro sempiternâ lege jactare nullus est pudor. Caterùm Author Ecclesiæ Catholicæ Romanæ obsequentissimus nihil laudat aut probat quod non sit ejus Placitis de fide aut moribus apprimè consonum: Hanc unam sibi normam constanter proponit & sequitur. Si quid ei quancumque adversum est, id rejicit, & pro virili expugnat. Maxima ubique ergà SEDEM APOSTOLICAM reverentia, cujus dotes & jura verè amplissima explicare, ornare, ac strenuè, ubi opus est, tueri gaudet. Periculosas opiniones ad hoc tantùm adducit quò fortiùs explodat. Ex periculis & maximè probatis fontibus sua omnia derivat: Odiosa quælibet, extrema, nec saniori Disciplinæ satis congrua fugit, atque etiam fugiendi autor est. Quamobrem, si qualis in limine apparuit, eundem se in reliquo Opere præstare pergat, haud dubium est judicii & diligentia eximiam laudem absque cujusquam invidia consecuturum; inprimis verò candore singulari acceptum apud omnes fore. Hoc quoque non temerè videor augurari posse, habituros nos totius Ecclesiastici Juris Systema, aptiori methodo digestum, ceteris uberius Observationum copiâ, at, si inutilium amputationem spectes, brevius etiam & jucundius; undè magno usui futurum est, cum universis qui Canonum scientiam penitus introspicere avent, tum iis præsertim qui in utroque foro negotia tractant: siquidem habebunt isti instructissimum quoddam penu, ex quo non Canonum modò interpretationes, sed & rerum judiciarum receptissimam praxim, Tribunalium omnis generis auctoritates, varios Populorum usus, aliaque omnia causarum momenta tuto & expedite haurire possint; singulis suo loco & ordine ita appositè collocatis ut nemo superfluis retardari debeat, dum necessaria incassum querit.

Ita nos sperare jubet VIR MAXIMUS, cujus ingenti nomine quantum accessit Operi decus, tantùm & spem nostram erigi par est. In quo sanè D. GIBERTI vel sapientiam vel fortunam miror.

Quid

Quid enim sapientius facere potuit, quàm ut Juris Sacra tractatus Jurisperitorum, imò & Litteratorum omnium, Principem communi consensione Virum auspicio expeteret? Neque minùs felicem dixeris, qui hujusmodi Patronum nactus est, cujus unius suffragio securitatem Operis, non sine honestissimo laborum fructu, comparasse videbitur.

J. B. ANT. TINSEAU SS. Th. Doctor,
Canonicus Metropolitanus, Promotor Bisuntinae Dioceseos, Academiae Vice-Cancellarius.

PRIVILEGIUM

Sacrae Cæsareæ & Catholicæ Majestatis.

AROLUS SEXTUS,

Divinâ favente Clementiâ Electus Romanorum IMPERATOR, semper Augustus, ac Germaniæ, Hispaniarum, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, REX; ARCHIDUX Austriæ; DUX Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Würtembergæ; COMES Tyrolis &c. Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium Universis, quòd cum Nobis Noster Sacrique Imperii fidelis Dilectus *Marcus Michaël Bouquet & Consortes* humillimè exponi curarint, quem in modum *Joannis Petri Gibert Corpus Juris Canonici per Regulas naturali ordine digestas, usque temperatas, ex Corpore Juris ac aliunde desumptas, in tres Tomos divisum*, in folio prelo committere resolverint, vereantur autem, ne Æmulorum invidia, Editionem hanc imitantium impendii & laboris sui fructu frustrentur: ideòque Nobis demissè supplicarint quatenus eorum indemnitati Privilegio Nostro Cæsareo succurrere clementissimè dignaremur, Nos submissis pariter ac æquis eorum precibus annuendum censuerimus. Ac proinde auctoritate Nostrâ Cæsareâ omnibus & singulis Bibliopoli, Bibliopogis, Typographis & aliis quibuscunque rem Librariam seu Negotiationem exercentibus, firmiter inhibemus, vetamus, & interdiciamus, ne quis supranominatam *Joannis Petri Gibert Corpus Juris Canonici* ex toto vel in parte, sub hac aliâve forma aut titulo per decem annorum spatium ab hodierno die computandum, intra Sacri Romani Imperii & Regnorum Ditionumque Nostrarum hæreditariarum fines recudere vel aliis recudendam dare, aliorumve impressam apportare, aut distrahere, citra præfatorum Impetrantium, eorundem hæredum ac Successorum voluntatem & assensum in scriptis obtentum, ausit vel præsumat. Si quis verò secus faciendo Privilegium hoc Nostrum seu interdictum violare, contemnereque præsumperit, eum non solum ejusmodi exemplaribus ubicunque locorum repertis, perperam quippè recufis seu apportatis: (quæ dictus *Marcus Michael Bouquet & Consortes* sive propria auctoritate, sive Magistratus ejus loci auxilio sibi vindicare poterint:) de facto privandum, sed & decem marcarum auri puri poenâ Aratio seu Fisco Nostro Cæsareo & Parti læsæ ex æquo pendenda, omni spe veniæ sublatâ, multandum decernimus, dummodò tenor hujus Nostrî Privilegii in fronte Libri impressus reperiatur, & consueta quinque Exemplaria Consilio Nostro Imperiali Aulico exhibeantur. Mandamus itaque omnibus & singulis Nostris & Sacri Romani Imperii, Regnorumque & Dominiorum Nostrorum hæreditariorum Subditis & fidelibus dilectis tam Ecclesiasticis quàm Sæcularibus, cujuscunque status, gradus, dignitatis, aut ordinis fuerint, præsertim verò iis, qui in Magistratu existentes, vel suo, vel Superiorum suorum loco aut nomine Jus Justitiamque administrant, ne quemquam Privilegium hoc Nostrum violare, spernere, aut transgredi patiantur, sed si quos contumaces compererint, constitutâ à Nobis multâ eos puniri, & quibuscunque modis idoneis coërceri curent, quatenus & ipsi gravissimam Nostram indignationem & prædictam poenam evitare voluerint. Harum testimonio literarum Manu Nostrâ subscriptarum, & sigilli Nostrî Cæsarei appensione munitarum, quæ dabantur HALBTHURNI diè vigesima quinta Septembris, Anno millesimo septingentesimo trigésimo tertio, Regnorum Nostrorum, Romani vigesimo secundo, Hispanicorum trigésimo primo, Hungarici & Bohemici verò vigesimo tertio.

CAROLUS.

UT:

L.S.

Ad Mandatum Sac. Cæs. Majestatis proprium.
 J. J. HAYECK DE WALDTSTÄTTEN.

PROLEGO.